

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 147/2013-50

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. októbra 2013 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť V. P. alias D. D., štátneho občana Gruzínska, naposledy umiestneného v Útvare policajného zaistenia Medveďov, t. č. na neznámom mieste, zastúpeného A., s. r. o., za ktorú koná konateľ a advokát Mgr. M. Š., pre namietané porušenie práva zaručeného v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Sža 19/2011-134 z 24. mája 2011 a práva zaručeného v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 32 Sp 42/2009 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Sža 37/2010, sp. zn. 1 Sža 82/2010 a sp. zn. 1 Sža 19/2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 32 Sp 42/2009 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Sža 37/2010, sp. zn. 1 Sža 82/2010 a sp. zn. 1 Sža 19/2011 b o l o p o r u š e n é právo

V. P. alias D. D. na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody zaručené v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. V. P. alias D. D. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 € (slovom dvetisíc eur), z ktorých 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur) j e p o v i n n ý zaplatiť mu Najvyšší súd Slovenskej republiky a 500 € (slovom päťsto eur) j e p o v i n n ý zaplatiť mu Krajský súd v Trnave do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti V. P. alias D. D. n e v y h o v u j e .

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť V. P. alias D. D. trovy konania vo výške 159,93 € (slovom stopäťdesiatdeväť eur a deväťdesiattri centov) a Krajský súd v Trnave j e p o v i n n ý uhradiť mu trovy konania vo výške 79,95 € (slovom sedemdesiatdeväť eur a deväťdesiatpäť centov), a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet A., s. r. o.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav

1. V. P. alias D. D., ktorý podľa údajov z administratívnych spisov používal aj mená V. P., D. (S.) T. alebo P. S. (ďalej len „sťažovateľ“), je štátnym občanom Gruzínska(...).

1.1 Sťažovateľ vstúpil na územie Slovenskej republiky prvýkrát 2. februára 2004 nelegálne, keď po zadržaní príslušníkmi Policajného zboru podal prvú žiadosť o udelenie azylu z ekonomických dôvodov. Po podaní žiadosti sťažovateľ 22. marca 2004 opustil Slovenskú republiku a nepovolene vstúpil na územie Rakúskej republiky, odkiaľ bol vrátený späť do Slovenskej republiky. V dôsledku toho bolo konanie o jeho žiadosti o udelenie azylu zastavené 7. apríla 2004. Po jeho vrátení do Slovenskej republiky sťažovateľ ihneď podal druhú žiadosť o udelenie azylu z politických dôvodov, opätovne však nepovolene vstúpil na územie Rakúskej republiky a konanie o jeho žiadosti o udelenie azylu tak bolo zastavené 28. marca 2004.

V rovnaký deň sťažovateľ podal tretiu žiadosť o udelenie azylu z ekonomických dôvodov, následne však v noci z 5. na 6. apríla 2004 opätovne nedovolené vstúpil na územie Rakúskej republiky a bol vrátený do Slovenskej republiky. V dôsledku toho bolo konanie o tejto žiadosti zastavené 14. apríla 2004. Štvrtú žiadosť o udelenie azylu podal sťažovateľ 6. apríla 2004 z ekonomických dôvodov, konanie o nej však bolo opätovne zastavené, pretože sa nedostavil v určenej lehote do azylového zariadenia.

Piatu žiadosť o udelenie azylu, tentokrát z politických dôvodov, podal sťažovateľ 23. júna 2004, následne však svojvoľne opustil azylové zariadenie, v dôsledku čoho bolo konanie o nej 27. júla 2004 zastavené.

1.2 Rozhodnutím oddelenia hraničnej kontroly Policajného zboru Bratislava-Rusovce č. P-PPZ-14/HK-Ru/2005 zo 7. októbra 2005 bolo sťažovateľovi uložené jednak administratívne vyhostenie, ako aj zákaz vstupu na územie Slovenskej republiky na obdobie piatich rokov (do 7. októbra 2010). Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 22. októbra 2005.

Sťažovateľ následne podal 15. februára 2006 šiestu žiadosť o udelenie azylu z politických a národnostných dôvodov, ktorá bola zamietnutá rozhodnutím Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „migračný úrad“) z 12. mája 2006. Toto rozhodnutie bolo potvrdené aj rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 Sz 51/2006 zo 7. februára 2007. Následne bol sťažovateľ z územia Slovenskej republiky zrejme aj reálne vyhostený.

1.3 Sťažovateľ však opätovne nelegálne vstúpil na územie Slovenskej republiky 20. júla 2008, za čo bol trestným rozhodnutím Okresného súdu Humenné sp. zn. 0 T 18/08 z 22. júla 2008 uznaný za vinného z prečinu marenia výkonu úradného rozhodnutia a bol mu uložený trest odňatia slobody na jeden rok s podmieneným odkladom na dva roky.

Sťažovateľ 29. júla 2008 podal už siedmu žiadosť o udelenie azylu, ktorá bola zamietnutá rozhodnutím z 2. septembra 2008. Toto rozhodnutie bolo potvrdené aj rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Sz 85/2008 zo 7. februára 2007

a následne rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 8 SŽa 18/2008 zo 4. júna 2009.

1.4 Už 6. marca 2009 však sťažovateľ v Bratislave spáchal prečin krádeže, za ktorý bol odsúdený trestným rozkazom Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 0 T 71/2009 z 9. marca 2009 a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní ôsmich mesiacov. Počas výkonu trestu odňatia slobody(...) sťažovateľ podal ôsmu žiadosť o udelenie azylu z dôvodu ohrozenia života a zdravia v krajine pôvodu zo strany príbuzných svojho otca, konanie o nej však bolo zastavené rozhodnutím migračného úradu sp. zn. ČAS: MU-517-20/PO-Ž-2009 z 20. októbra 2009 podľa ustanovenia § 19 ods. 4 písm. i) zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o azyle“) z dôvodu, že v konaní o azyle sa už právoplatne rozhodlo o tom, že sa azyl neudeľuje, a skutkový stav sa podstatne nezmenil. Sťažovateľ podal proti tomuto rozhodnutiu rozklad, ktorý bol zamietnutý rozhodnutím ministra vnútra Slovenskej republiky z 8. januára 2010.

Sťažovateľ bol z výkonu trestu odňatia slobody prepustený 6. novembra 2009.

1.5 Rozhodnutím oddelenia cudzineckej polície Policajného zboru Trnava (ďalej len „cudzinecká polícia“) č. p. UHCP-48-8/RHCP-BA-TT-AV-2009 zo 6. novembra 2009 (teda zo dňa prepustenia sťažovateľa z výkonu trestu) bol sťažovateľ zaistený na základe § 62 ods. 1 písm. a) zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom do 14. januára 2010 (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“) na účely výkonu jeho administratívneho vyhostenia z územia Slovenskej republiky. V odôvodnení tohto rozhodnutia cudzinecká polícia v podstate zhrnula doterajšie dôvody vyhostenia (pozri predchádzajúce odseky 1.2 až 1.4) a uzavrela:

„Nakoľko je to potrebné pre výkon administratívneho vyhostenia z územia Slovenskej republiky, bolo potrebné rozhodnúť tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia. Výkon rozhodnutia o administratívnom vyhostení v zmysle § 59 ods. 1 písm. b) a d) zákona č. 48/2002 Z. z. zabezpečuje Oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru Trnava prostredníctvom Útvaru policajného zaistenia pre cudzincov Medved'ov z dôvodu, že možno predpokladať, že účastník konania bude mariť alebo sťažovať výkon rozhodnutia

o administratívnom vyhostení, nemá platný cestovný doklad a finančné prostriedky na vycestovanie.“

1.6 Počas trvania zaistenia sťažovateľa nebolo jeho administratívne vyhostenie vykonané, cudzinecká polícia však vykonávala úkony smerujúce k zisteniu totožnosti sťažovateľa, najmä dopyty na zastupiteľské úrady štátov, ktoré prichádzali do úvahy (Gruzínska republika, ostatné štáty bývalého Sovietskeho zväzu, členské štáty Európskej únie). Totožnosť sťažovateľa však nebolo možné žiadnym spôsobom potvrdiť, v dôsledku čoho mu nebolo možné vystaviť cestovný doklad a zariadiť jeho vycestovanie. Po bezvýslednom uplynutí 180 dní (t. j. najvyššej prípustnej dĺžky zaistenia) bol sťažovateľ 4. mája 2010 zo zaistenia prepustený bez toho, aby vycestoval. Odvtedy je miesto jeho pobytu neznáme.

2. Rozhodnutie cudzineckej polície o zaistení napadol sťažovateľ na Krajskom súde v Trnave (ďalej len „krajský súd“).

2.1 Sťažovateľ podal proti uvedenému rozhodnutiu opravný prostriedok podľa § 250m Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) na krajskom súde, ktorý odôvodnil tým, že od 3. septembra 2009 je v pozícii žiadateľa o azyl a podľa § 22 ods. 1 zákona o azyle je oprávnený sa na území Slovenskej republiky zdržiavať. Zastavenie azylového konania a neexistencia odkladného účinku rozkladu proti rozhodnutiu o zastavení sú podľa sťažovateľa nepodstatné, pretože k strate postavenia žiadateľa o azyl dochádza podľa neho až právoplatným zastavením takého konania (rozhodnutím rozkladového orgánu). Na prípad nebolo podľa sťažovateľa možné použiť ani ustanovenie § 62 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov, pretože to upravuje situáciu, keď je žiadosť o azyl podaná po zaistení cudzinca, a na opačné poradie týchto krokov sa nevzťahuje. Dôsledkom toho bola jeho nevyhostiteľnosť z územia Slovenskej republiky v čase vydania rozhodnutia cudzineckej polície o zaistení. V závere opravného prostriedku sťažovateľ namietal, že rozhodnutie cudzineckej polície je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť.

2.2 Krajský súd o opravnom prostriedku konal pod sp. zn. 32 Sp 42/2009 a rozhodol celkovo tromi rozsudkami, pričom každým z nich napadnuté rozhodnutie cudzineckej

polície potvrdil. Prvé dva rozsudky však boli na odvolanie sťažovateľa, ktorý sa ale zakaždým domáhal ich zmeny, nie ich zrušenia, zrušené najvyšším súdom z dôvodu uvedeného v § 221 ods. 1 písm. f) OSP, teda kvôli odňatiu možnosti sťažovateľa konať pred súdom tým, že krajský súd sa riadne nevyrovnal so všetkými námietkami sťažovateľa uvedenými v opravnom prostriedku proti rozhodnutiu cudzineckej polície. Posledný (v poradí tretí) rozsudok krajského súdu č. k. 32 Sp 42/2009-110 zo 14. februára 2011 bol najvyšším súdom potvrdený (pozri ďalej body 2.3 a 2.4).

Až do vydania posledného (tretieho) rozsudku krajského súdu vykonávali krajský súd i najvyšší súd vo veci tieto úkony:

- 23. novembra 2009 – opravný prostriedok sťažovateľa bol doručený krajskému súdu,
- 24. novembra 2009 – bol daný pokyn na doručenie opravného prostriedku cudzineckej polícii, výzvy na vyjadrenie k nemu a na predloženie spisov, všetko v lehote 15 dní od doručenia, zároveň bol sťažovateľ vyzvaný, aby predložil splnomocnenie pre advokáta (predložené 1. decembra 2009),
- 11. decembra 2009 – cudzinecká polícia predložila krajskému súdu spisy a vyjadrenie,
- 16. decembra 2009 – sudkyňa určila termín pojednávania na 7. január 2010 (predvolania boli z krajského súdu vypravené v rovnaký deň),
- 7. januára 2010 – sa konalo pojednanie za prítomnosti sťažovateľa a jeho právneho zástupcu, na ktorom krajský súd vyhlásil rozsudok, ktorým potvrdil rozhodnutie cudzineckej polície,
- 19. januára 2010 – bolo z krajského súdu vypravené písomné vyhotovenie rozsudku,
- 9. februára 2010 – bolo krajskému súdu doručené odvolanie sťažovateľa proti rozsudku zo 7. januára 2010, v ktorom sťažovateľ navrhoval zmeniť napadnutý rozsudok, vyhovieť jeho opravnému prostriedku a zrušiť rozhodnutie cudzineckej polície, zároveň na titulnom liste odvolania výslovne žiadal o urýchlené konanie,
- 12. februára 2010 – odvolanie sťažovateľa bolo odoslané cudzineckej polícii s výzvou na vyjadrenie v lehote 10 dní,
- 25. februára 2010 – bolo krajskému súdu doručené vyjadrenie cudzineckej polície,
- 26. februára 2010 – bol daný pokyn sudkyne na predloženie spisu najvyššiemu súdu (spis bol vypravený 2. marca 2010),

- 11. marca 2010 – bol spis doručený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa,
- 15. apríla 2010 – najvyšší súd určil termín na vyhlásenie rozhodnutia na 4. máj 2010 o 10.45 h a informoval o ňom na svojej internetovej stránke,
- 4. mája 2010 – najvyšší súd vyhlásil uznesenie, ktorým rozsudok krajského súdu zo 7. januára 2010 zrušil ako nepreskúmateľný a vec mu vrátil na ďalšie konanie,
- 10. mája 2010 – bol daný pokyn referujúcej sudkyne najvyššieho súdu na vrátenie spisu krajskému súdu,
- 11. mája 2010 – bol spis vrátený krajskému súdu, sudkyňa dala pokyn na doručenie uznesenia najvyššieho súdu účastníkom konania,
- 24. mája 2010 – sudkyňa nariadila pojednávanie na 14. jún 2010,
- 14. júna 2010 – sa konalo pojednávanie bez prítomnosti sťažovateľa (len za prítomnosti právneho zástupcu), na ktorom krajský súd vyhlásil rozsudok, ktorým opätovne potvrdil rozhodnutie cudzineckej polície,
- 26. júna 2010 – bolo písomné vyhotovenie rozsudku z krajského súdu expedované účastníkom konania,
- 19. júla 2010 – bolo krajskému súdu doručené odvolanie sťažovateľa proti rozsudku zo 14. júna 2010, v ktorom sťažovateľ opäť navrhol zmeniť napadnutý rozsudok, vyhovieť jeho opravnému prostriedku a zrušiť rozhodnutie cudzineckej polície,
- 20. júla 2010 – sudkyňa dala odvolanie sťažovateľa doručiť cudzineckej polícii s výzvou na vyjadrenie v lehote 10 dní (vypravené 22. júla 2010),
- 5. augusta 2010 – bolo krajskému súdu doručené vyjadrenie cudzineckej polície,
- 9. augusta 2010 – dala sudkyňa pokyn na predloženie spisu najvyššiemu súdu,
- 18. augusta 2010 – bol spis doručený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa,
- 22. novembra 2010 – najvyšší súd určil termín vyhlásenia rozhodnutia na 7. december 2010 o 9.40 h a oznámil ho na svojej internetovej stránke,
- 7. decembra 2010 – najvyšší súd vyhlásil uznesenie, ktorým rozsudok krajského súdu zo 14. júna 2010 zrušil ako nepreskúmateľný a vec mu vrátil na ďalšie konanie,
- 23. decembra 2010 – bol spis vrátený krajskému súdu,

- 23. decembra 2010 – dala sudkyňa pokyn na doručenie uznesenia najvyššieho súdu účastníkom konania,
- 17. januára 2011 – nový zákonný sudca nariadil pojednávanie na 14. február 2011.

2.3 Dňa 14. februára 2011 sa konalo nariadené pojednávanie bez prítomnosti sťažovateľa i jeho právneho zástupcu, na ktorom krajský súd vyhlásil rozsudok č. k. 32 Sp 42/2009-110, ktorým opätovne potvrdil rozhodnutie cudzineckej polície, pričom v jeho odôvodnení v podstatnej časti uviedol:

«V danom prípade z obsahu spisového materiálu odporcu (t. j. cudzineckej polície, pozn.) mal krajský súd za preukázané, že navrhovateľ (t. j. sťažovateľ, pozn.) bol rozhodnutím č. P-PPZ-14/HK-RU/2005 administratívne vyhostený a bol mu určený zákaz vstupu na dobu 5 rokov t. j. do 7. 10. 2010. Ďalej mal krajský súd z obsahu spisového materiálu za preukázané, že navrhovateľ opakovane už osem krát požiadal o udelenie azylu, pričom opakovane bolo azylové konanie niekoľkokrát zastavené, pretože navrhovateľ nedodrжал podmienky azylového konania. Rozhodnutím Migračného úradu MV SR č. MU-459/PO-Ž-2008 zo dňa 2. 9. 2008 mu nebol udelený azyl a ani mu nebola poskytnutá doplnková ochrana, pričom toto rozhodnutie bolo potvrdené tak rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Sz 85/2008 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8 Sža 18/2008 zo dňa 4. 6. 2009.

Podľa názoru krajského súdu skutočnosť, že navrhovateľ nemá na území SR prechodný pobyt, na ktorom sa zdržuje a kde by bol zastihnuteľný pre účely správnych orgánov ako aj skutočnosť, že tento nemá platné cestovné doklady, finančné prostriedky, je dostatočným dôvodom na to, aby bol navrhovateľ zaistený pre účely výkonu trestu vyhostenia. Tento dôvod je zrejmý aj zo samotného správania sa navrhovateľa, ktorý počas celej doby kedy mu bola obmedzená osobná sloboda nespolupracoval s orgánmi polície, čo je zrejmé aj z toho, že doposiaľ nebolo ustálené jeho meno a priezvisko.

Skutočnosť, že v čase vydania napadnutého rozhodnutia bol navrhovateľ v pozícii žiadateľa o azyl, avšak s poukazom na ust. § 62 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov, táto skutočnosť nebráni vydaniu rozhodnutia o zaistení na účely administratívneho vyhostenia. Navrhovateľ opakovane podáva žiadosti o azyl, pričom z jeho konania je zrejmé, že ide len o účelové konania s cieľom zmariť výkon rozhodnutia o administratívnom vyhostení.

Krajský súd sa na základe vyššie uvedených skutočností plne stotožnil s právnym názorom odporcu a to, že sa v čase zaistenia t. j. dňa 6. 11. 2009 zdržiaval na území SR neoprávnene. Nakoľko bolo vydané rozhodnutie o administratívnom vyhostení, ktoré je právoplatné, je naplnený nielen dôvod zaistenia, ale aj jeho účel, ktorým je fyzická prítomnosť navrhovateľa pre potreby cudzineckej polície pri samotnom výkone trestu vyhostenia, keďže existuje dôvodná obava, že navrhovateľ sa bude skrývať a nebude orgánom Slovenskej republiky (zrejme chýba „k dispozícii“, pozn.), keď bude možné trest vyhostenia vykonať. Tento dôvod je aj obsiahnutý aj v rozhodnutí samotného správneho orgánu, kde v závere odporca konštatuje, že zaistenie navrhovateľa pre výkon administratívneho vyhostenia je odôvodnené aj tým, že možno predpokladať, že účastník konania bude mariť alebo sťažovať výkon rozhodnutia o administratívnom vyhostení.»

Písomné vyhotovenie rozsudku bolo vypracované 16. februára 2011, keď dal sudca pokyn na jeho doručenie účastníkom (expedovaný bol 24. februára 2011). Sťažovateľ podal proti tomuto rozsudku odvolanie, ktoré bolo doručené krajskému súdu 15. marca 2011 a v ktorom opakoval svoju argumentáciu z opravného prostriedku a predchádzajúcich odvolaní.

Krajský súd po doručení odvolania sťažovateľa vo veci vykonal tieto ďalšie úkony:

- 15. marca 2011 – bolo odvolanie sťažovateľa odoslané cudzineckej polícii s výzvou na vyjadrenie v lehote 10 dní,
- 28. marca 2011 – bolo krajskému súdu doručené vyjadrenie cudzineckej polície,
- 30. marca 2011 – bol daný pokyn sudcu na predloženie spisu najvyššiemu súdu.

2.4 Spis bol najvyššiemu súdu doručený 6. apríla 2011, ktorý 12. mája 2011 určil termín na vyhlásenie rozhodnutia na 24. máj 2011. Na tomto pojednávaní najvyšší súd vyhlásil rozsudok sp. zn. 1 Sža 19/2011, ktorým potvrdil rozsudok krajského súdu č. k. 32 Sp 42/2009-110 zo 14. februára 2011 a v ktorého odôvodnení po citácii ustanovenia § 62 ods. 1 písm. a) zákona o pobyte cudzincov uviedol:

„Nevyhnutným predpokladom pre vydanie rozhodnutia o zaistení je v zmysle § 62 ods. 1 písm. a) zákona o pobyte cudzincov preukázanie existencie rozhodnutia o administratívnom vyhostení.

Odporca zdôvodnil rozhodnutie o zaistení navrhovateľa splnením podmienok podľa § 62 ods. 1 písm. a) zákona o pobyte cudzincov, a to existenciu rozhodnutia odporcu o administratívnom vyhostení navrhovateľa č. p. P-PPZ-14/HK-Ru/2005 zo dňa 7. 10. 2005.

Najvyšší súd... preto považoval odvolacie námietky navrhovateľa za nedôvodné a nespôsobilé spochybníť vecnú správnosť napadnutého rozsudku. Nezistil ani žiadne pochybenie v postupe odporcu, pričom krajský súd sa dostatočne vysporiadal so všetkými námietkami navrhovateľa uvedenými v opravnom prostriedku.“

Spis spolu s písomnými vyhotoveniami rozsudku najvyššieho súdu bol 6. júna 2011 vrátený krajskému súdu, ktorý dal jedno písomné vyhotovenie 8. júna 2011 doručiť účastníkom konania. Sťažovateľovi bol tento rozsudok doručený 14. júna 2011 a v ten istý deň rozsudok najvyššieho súdu, ako aj rozsudok krajského súdu a rozhodnutie cudzineckej polície nadobudli právoplatnosť.

II.

Obsah sťažnosti a vyjadrenia účastníkov konania

3. Sťažovateľ svojou sťažnosťou v tej časti, v ktorej bola uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 147/2013-16 z 21. februára 2013 prijatá na ďalšie konanie, namieta porušenie práva na osobnú slobodu a bezpečnosť zaručeného v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uvedeným rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 1 Sža 19/2011-134 z 24. mája 2011 a práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 32 Sp 42/2009 a postupom najvyššieho súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Sža 37/2010, sp. zn. 1 Sža 82/2010 a sp. zn. 1 Sža 19/2011.

3.1 Porušenie svojho práva na ochranu a osobnú slobodu zaručeného v čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru odôvodnil sťažovateľ takto:

«Z podstaty zaistenia je zrejmé, že obmedzenie osobnej slobody je viazané na účel zaistenia – realizáciu administratívneho vyhostenia, a že súd nemôže pri rozhodovaní ignorovať zjavné fakty, ktoré bránia vyhosteniu.

Limitom zaistenia je naplnenie jeho účelu, a to reálnosť vyhostenia, vyhostiteľnosť cudzinca, pričom konanie o vyhostení musí byť vedené s riadnou starostlivosťou.

Ak nemožno realizovať rozhodnutie o administratívnom vyhostení, nemožno zaistenie považovať za účelné. Logickým predpokladom zaistenia je to, že jeho účel bude môcť byť naplnený.

Uvedené vyplýva priamo z článku 5 ods. 1 písm. f) Dohovoru, v ktorom je uvedené, že pozbaviť osobnej slobody možno osobu, proti ktorej sa vedie konanie o vyhostení. Vedením, resp. prebiehaním konania nemožno rozumieť iba formálne začatie, či priebeh konania, ale aj reálnosť vyhostenia. Ak sa osoba nachádza na území cudzieho štátu oprávnené, možno konštatovať iba formálne začatie konania o vyhostení, nie však reálnu vyhostiteľnosť.

V uvedenom zmysle je potrebné poukázať na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Samie Ali vs. Švajčiarsko, sťažnosť č. 24881/94. Sťažovateľ bol zaistený za účelom vyhostenia. Švajčiarske úrady nariadili vyhostenie napriek tomu, že im bolo známe, že je to nemožné nakoľko sťažovateľ nedisponoval potrebnými dokladmi. Komisia konštatovala, že ak je úradom jasná nemožnosť výkonu vyhostenia, tak zaistenie nemôže byť považované za také, ktoré smeruje k vyhosteniu.

Uvedenú argumentáciu využil aj Ústavný súd Slovenskej republiky v Náleze sp. zn.: II. ÚS 264/09-61 zo dňa 19. októbra 2010, v ktorom je poukázané aj na rozhodnutia Nejvyššího správního soudu č. k. 1 As 12/2009 a č. k. 2 As 80/2009-66.

Sťažovateľ bol v čase vydania rozhodnutia o jeho zaistení ako žiadateľ o azyl nevyhostiteľný z územia Slovenskej republiky a táto skutočnosť bola príslušným orgánom ako aj Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky známa. Jeho zaistenie nemohlo byť považované za zaistenie smerujúce k realizácii administratívneho vyhostenia a tým nebola splnená zákonom stanovená podmienka zaistenia – jeho účel, ktorým má byť výkon rozhodnutia o administratívnom vyhostení.

Rozhodnutie o zaistení sťažovateľa nie je ani efektívne ani účelné tak, ako si to vyžaduje Dohovor. Nie je efektívnym a účelným zaistenie osoby oprávnené sa zdržujúcej na území Slovenskej republiky. Neboli teda splnené Dohovorom stanovené podmienky na pozbavenie osobnej slobody.

Rozhodnutie o zaistení sťažovateľa bolo vydané v rozpore s Dohovorom.

V prípade sťažovateľa nebolo možné aplikovať § 62 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov, podľa ktorého podanie žiadosti o udelenie azylu nie je dôvodom na prepustenie zaisteného cudzinca. Ide o ustanovenie, ktoré umožňuje pokračovanie v zaistení osoby, ktorá v zaistení požiadala o udelenie azylu. Toto ustanovenie má teda na mysli požiadanie o azyl v čase, keď už je osoba zaistená. Sťažovateľ bol v čase jeho zaistenia už v postavení žiadateľa o azyl.

Na skutočnosti, že sa sťažovateľ nachádzal v čase vydania rozhodnutia o zaistení na území Slovenskej republiky oprávnene, nemení nič ani ustanovenie § 19 ods. 3 zákona o azyle, podľa ktorého rozklad proti rozhodnutiu Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky o zastavení konania nemá odkladný účinok – existencia, resp. neexistencia odkladného účinku nemá nič spoločné s právoplatnosťou rozhodnutia.

Najvyšší súd... v danej veci konštatoval, že Oddelenie cudzineckej polície PZ Trnava dostatočne zdôvodnilo zaistenie sťažovateľa existenciou rozhodnutia č. p.: P-PPZ-14/HK-Ru/2005 zo dňa 7. októbra 2005 o administratívnom vyhostení sťažovateľa. S námietkami sťažovateľa týkajúcimi sa neefektívnosti a neúčelnosti rozhodnutia o zaistení ako aj skutočnosti, že v čase jeho zaistenia bol žiadateľom o udelenie azylu na území Slovenskej republiky a teda osobou oprávnenou zdržiavať sa na území Slovenskej republiky, sa nijakým spôsobom nevyporiadal a to napriek tomu, že týmito otázkami sa nezoberalo ani Oddelenie cudzineckej polície PZ Trnava, ani Krajský súd v Trnave.

Sťažovateľ na uvedené skutočnosti poukazoval v opravnom prostriedku proti rozhodnutiu o jeho zaistení a opakovane aj v odvolaniach proti rozsudkom Krajského súdu v Trnave. Ani Krajský súd v Trnave, ani Najvyšší súd Slovenskej republiky nezaujali jednoznačne stanovisko k tomu, či sa navrhovateľ nachádzal alebo nenachádzal v čase zaistenia na území Slovenskej republiky ako žiadateľ o azyl, či sa tu v tomto zmysle nachádzal alebo nenachádzal oprávnene, či jeho zaistenie za takýchto okolností bolo alebo nebolo účelné a či bol alebo nebol z územia Slovenskej republiky v čase jeho zaistenia vyhostiteľný alebo nevyhostiteľný.

Tým, že Najvyšší súd Slovenskej republiky potvrdil rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn.: 32Sp/42/2009-110 zo dňa 14. februára 2011, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie Oddelenia cudzineckej polície PZ Trnava č. p.: UHCP-48-8/RHCP-BA-TT-AV-2009 zo dňa 6. novembra 2009, porušil sťažovateľove práva.»

3.2 Námietku porušenia práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia jeho osobnej slobody zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 32 Sp 42/2009 a postupom najvyššieho súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Sža 37/2010, sp. zn. 1 Sža 82/2010 a sp. zn. 1 Sža 19/2011 odôvodnil sťažovateľ tým, že hoci bol pozbavený osobnej slobody 6. novembra 2009, právoplatne bolo vo veci jeho opravného prostriedku proti tomuto rozhodnutiu rozhodnuté až rozsudkom najvyššieho súdu z 24. mája 2011. Podľa sťažovateľa však súdy mali podľa § 62 ods. 6 zákona o pobyte cudzincov o opravnom prostriedku rozhodnúť „bezodkladne“, pričom ústavný súd v náleze sp. zn. I. ÚS 6/07 považoval za v zásade primeranú lehotu 15 dní. Rozhodovanie krajského súdu v lehote 50 dní a najvyššieho súdu v lehote 473 dní preto podľa sťažovateľa nemožno považovať za spĺňajúce požiadavku na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia slobody.

3.3 Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Najvyšší súd... svojím rozhodnutím sp. zn.: 1Sža/19/2011, ktorým potvrdil rozsudok Krajského súdu... sp. zn.: 32Sp/42/2009-110 zo dňa 14. februára 2011, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie Oddelenia cudzineckej polície PZ Trnava č. p.: UHCP-48-8/RHCP-BA-TT-AV-2009 zo dňa 6. novembra 2009 o zaistení sťažovateľa porušil právo V. P. garantované článkom 5 ods. 1 Dohovoru...

2. Krajský súd... a Najvyšší súd... v konaniach vedených pod sp. zn. 32Sp/42/2009, 1Sža/37/2010, 1Sža/82/2010 a 1Sža/19/2011 porušili právo V. P. na urýchlené rozhodovanie o pozbavení slobody podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru...

3. Rozsudok Najvyššieho súdu... č. 1Sža/19/2011 zo dňa 24. mája 2011 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

4. V. P. (správne má byť V. P., pozn.) priznáva primerané finančné zadosťučinenie za porušenie článku 5 ods. 1 Dohovoru... v sume 20 000 EUR..., ktoré sú Najvyšší súd... a Oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru Trnava povinné vyplatiť mu do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. *V. P. (správne má byť V. P., pozn.) priznáva primerané finančné zadostučinenie za porušenie článku 5 ods. 4 Dohovoru... v sume 10 000 EUR..., ktoré sú Najvyšší súd... a Krajský súd... povinné vyplatiť mu do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.*

6. *Najvyšší súd... je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania...“*

4. Na výzvu ústavného súdu sa k prijatej sťažnosti sťažovateľa vyjadrili najvyšší súd, ktorý predložil aj zberné spisy sp. zn. 1 Sža 37/2010, sp. zn. 1 Sža 82/2010 a sp. zn. 1 Sža 19/2011, aj krajský súd, do spisu ktorého ústavný súd nahliadol.

4.1 Najvyšší súd vo svojej replike v podstate zopakoval príslušné pasáže odôvodnenia svojho rozsudku sp. zn. 1 Sža 19/2011 z 24. mája 2011, kde sa podľa neho dostatočne vyrovnal s námietkami sťažovateľa. Osobitne uviedol, že s námietkou nevyhostiteľnosti sťažovateľa sa vyrovnal tak, že v odôvodnení svojho rozsudku spomenul, že v čase vydania rozhodnutia cudzineckej polície o zaistení (teda 6. novembra 2009) bola už žiadosť sťažovateľa o udelenie azylu vybavená rozhodnutím migračného úradu z 20. októbra 2009, keď rozklad podaný sťažovateľom proti tomuto rozhodnutiu nemal odkladný účinok. Najvyšší súd ďalej na podporu správnosti svojho rozsudku vyslovil názor, že podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) citovanej najvyšším súdom vo vyjadrení majú zmluvné štáty dohovoru právo kontrolovať vstup, pobyt a odchod cudzincov z ich územia a dohovor ani jeho protokoly nezaručujú právo na pobyt cudzinca ani právo na udelenie azylu. Z uvedených dôvodov najvyšší súd uzavrel, že jeho rozsudkom nedošlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného v čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru.

Najvyšší súd taktiež odmietol námietku, že jeho postupom došlo k porušeniu čl. 5 ods. 4 dohovoru, keďže predovšetkým zákon o pobyte cudzincov v § 62 neustanovoval žiadnu lehotu na rozhodnutie súdu. V tejto súvislosti uviedol, že odvolacie konanie vedené pod sp. zn. 1 Sža 37/2010 trvalo 54 dní, odvolacie konanie vedené pod sp. zn. 1 Sža 82/2010 trvalo 111 dní a odvolacie konanie vedené pod sp. zn. 1 Sža 19/2011 trvalo 38 dní „(z toho bolo 16 dní pracovného voľna)“, pričom rozsudok vo veci bol verejne vyhlásený 24. mája 2011. K odvolacím konaniam vedeným pod sp. zn. 1 Sža 37/2010 a sp. zn. 1 Sža 82/2010 najvyšší súd osobitne upozornil, že „(n)a dĺžku konania mal

bezpochyby... vplyv aj neprimeraný počet vecí pridelený do senátu IS, ktorý o odvolaní sťažovateľa rozhodoval, a to v dôsledku zmeny rozvrhu práce Najvyššieho súdu SR účinnnej od 1. 10. 2009. Na neprimeraný počet vecí upozornila členka senátu IS dňa 12. 3. 2010 predsedu Najvyššieho súdu SR, pričom v upozornení opakovane namietala, že pridelovaním azylových vecí do jediného senátu dochádza k porušeniu princípu náhodného výberu vecí spomedzi minimálne dvoch senátov a neprimerane zaťažuje sudcu..., ktorý tak nemôže naplniť zákonom ustanovenú povinnosť plynule konať v ostatných veciach bez zbytočných prieťahov.“. Podľa najvyššieho súdu tak z jeho strany nedošlo k porušeniu čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Na základe uvedených skutočností najvyšší súd navrhol sťažnosť sťažovateľa „odmietnuť“.

4.2 Krajský súd vo svojom vyjadrení podal prehľad procesných úkonov v konaní sp. zn. 32 Sp 42/2009 a následne uviedol: *„Po vyhodnotení skutočností, na ktoré poukazuje sťažovateľ v súvislosti i s vyjadrením vo veci konajúceho sudcu a v spojení s obsahom spisu vedeného na tunajšom súde pod sp. zn. 32Sp/42/2009 máme za to, že právo sťažovateľa V. P... čl. 5 ods. 4 Dohovoru nebolo porušené, pretože doba od podania návrhu od 23. 11. 2009 do 7. 1. 2012, t. j. do rozhodnutia Krajského súdu Trnave ako súdu prvého stupňa nebola neprimeraná, pretože je potrebné vziať do úvahy i súvisiace procesné postupy, ktoré zákon pre splnenie podmienok pre rozhodnutie vyžaduje, k čomu poukazujem na to, že právny zástupca plnomocenstvo doručil súdu až 1. 12. 2009 na základe výzvy, čo bolo príčinou nedostatku návrhu, ktorú musel súd odstraňovať.“*

Sťažnosť považujeme za neopodstatnenú a navrhujeme ju odmietnuť.“

5. Sťažovateľ vo svojej duplike v podstate zopakoval nosné body svojej argumentácie, ktorú predostrel už v sťažnosti. K argumentom najvyššieho súdu doplnil, že právo štátov kontrolovať vstup, pobyt a odchod cudzincov nemôže implikovať právo pozbaviť osobnej slobody cudzincov nachádzajúcich sa na ich území oprávnené. Vo vzťahu k čl. 5 ods. 4 dohovoru sťažovateľ uviedol, že nie sú akceptovateľné odkazy najvyššieho súdu i krajského súdu na neprimeraný počet vecí alebo zmenu sudcov. V závere dupliky sťažovateľ vyčíslil trovy konania.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

K namietanému porušeniu čl. 5 ods. 1 dohovoru

6. Podľa ustanovenia čl. 5 ods. 1 dohovoru má každý právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem jedného z prípadov vymenovaných v písmenách a) až f) uvedeného odseku, ak sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom. Predmetom ochrany uvedených ustanovení je osobná sloboda jednotlivca, teda voľnosť človeka od vonkajších prekážok a obmedzení jeho pohybu (PL. ÚS 29/95, č. 8/1995 Zb. ÚS).

Ustanovenie § 62 ods. 1 písm. a) zákona o pobyte cudzincov umožňuje policajtovi zaistiť cudzinca na účel výkonu jeho administratívneho vyhostenia. Dôsledkom takéhoto rozhodnutia je umiestnenie cudzinca v zariadení pre cudzincov, kde je povinný podrobiť sa určeným obmedzeniam (§ 69 zákona o pobyte cudzincov).

Zo skutkových okolností uvedených v časti I odôvodnenia je zrejmé, že sťažovateľ je v postavení osoby, proti ktorej bolo vydané rozhodnutie o administratívnom vyhostení a zákaze vstupu na územie Slovenskej republiky, čoho dôsledkom bolo umiestnenie sťažovateľa v Útvare policajného zaistenia Medved'ov. V dôsledku toho prípad sťažovateľa *ratione materiae* spadá pod ochranu poskytovanú ustanovením čl. 5 ods. 1 dohovoru. Rovnako je z uvedených okolností zrejmé, že zaistenie sťažovateľa rozhodnutím cudzineckej polície zo 6. novembra 2009 predstavuje zásah do práva zaručeného v čl. 5 ods. 1 dohovoru, keďže jeho dôsledkom je obmedzenie osobnej slobody. Podľa akceptovanej metodiky prieskumu porušenia práv zaručených dohovorom je tak podstatnou úlohou ústavného súdu preskúmať, či je tento zásah súladný s požiadavkami čl. 5 ods. 1 dohovoru.

7. Ustanovenie čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru umožňuje obmedziť osobnú slobodu v prípade, ak ide o zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie osobnej slobody osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie. Citované ustanovenie tak umožňuje obmedziť osobnú

slobodu osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie, formou zatknutia, prípadne iného pozbavenia osobnej slobody, ak sa tak stane v súlade so zákonom.

7.1 Výkladom uvedeného ustanovenia, ako aj ustanovenia § 62 zákona o pobyte cudzincov vo vzťahu k obmedzeniu osobnej slobody zaistením na účel výkonu administratívneho vyhostenia sa ústavný súd obsiahlo zaoberal v náleze sp. zn. II. ÚS 264/09. Závery ústavného súdu vyslovené v tomto náleze možno zhrnúť takto:

Ustanovenie čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru ani judikatúra ESLP [porov. Chachal proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 22414/93, rozsudok Veľkého senátu z 15. novembra 1996, ods. 112; Agnissan proti Dánsku, sťažnosť č. 39964/98, rozhodnutie zo 4. októbra 2001, s. 10; Abdolkhani a Karimnia proti Turecku, sťažnosť č. 30471/08, rozsudok z 22. septembra 2009; Saadi proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 13229/03, rozsudok Veľkého senátu z 29. januára 2008, ods. 72] nevyžadujú, aby bolo zaistenie osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie, nevyhnutné (*necessary*), ako to je napríklad v prípade väzby podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, ale postačuje, že ho príslušný orgán považuje za vhodné (*appropriate*). Rovnako ustanovenie § 62 ods. 1 písm. a) zákona o pobyte cudzincov neustanovuje primeranosť ako predpoklad zaistenia.

Zaistenie však nemôže byť svojvoľné, ale jeho limitom je naplnenie účelu, teda reálnosť vyhostenia. V zmysle judikatúry (Samie Ali proti Švajčiarsku, sťažnosť č. 24881/94, správa Európskej komisie pre ľudské práva z 26. februára 1997, už citované rozhodnutia Agnissan proti Dánsku a Abdolkhani a Karimnia proti Turecku, rozhodnutia českého Najvyššieho správneho súdu sp. zn. 1 As 12/2009 a sp. zn. 2 As 80/2009) sú preto orgány verejnej moci pri rozhodovaní o zaistení na účely vyhostenia a pri jeho výkone vždy povinné skúmať, či k vyhosteniu aj skutočne môže dôjsť. Pokiaľ sú príslušným orgánom známe prekážky vyhostenia, nemôže byť zaistenie naďalej považované za zaistenie v rámci konania o vyhostenie v zmysle čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru.

Od týchto záverov nemá ústavný súd dôvod odchyliť sa ani v prerokúvanej veci.

7.2 Na druhej strane však ústavný súd v už citovanom náleze sp. zn. II. ÚS 264/09 nezaujal jednoznačné stanovisko k otázke, či prebiehajúce konanie o žiadosti o udelenie

azyly predstavuje takú prekážku, ktorá by bránila vyhosteniu do tej miery, že by také zaistenie na účely takého vyhostenia nebolo naďalej možné považovať za súladné s čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru. Už podľa doslovného znenia ustanovenia čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru možno zaistiť osobu, proti ktorej „prebieha konanie“ o vyhostenie. Formulácia slovenského prekladu dohovoru vychádza pravdepodobne z francúzskeho znenia („*une procédure d'expulsion... est en cours*“), čím sa odlišuje od anglického znenia, ktoré v tejto súvislosti používa formuláciu „*action is being taken with a view to deportation*“, teda „sa podnikajú kroky s cieľom vyhostenia“. Z toho vyplýva, že sám dohovor predpokladá, že osoba môže byť zaistená i za stavu, keď jej vyhostenie nie je jednoznačné, teda keď ešte o ňom nebolo právoplatne rozhodnuté. Postačuje, že prebieha konanie o jej vyhostenie, teda také konanie, ktoré môže skutočne k vyhosteniu viesť. To ale znamená, že zaistený cudzinec nemusí byť z pohľadu čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru reálne a efektívne vyhostiteľný ihneď v okamihu zaistenia, keďže jeho vyhostenie je práve predmetom onoho konania, ktoré má viesť k rozhodnutiu o tom, či cudzinec vyhostený bude, alebo nie. Je totiž zrejmé, že počas konania o vyhostení môže konajúci orgán verejnej moci zistiť také okolnosti, ktoré vyhosteniu bránia, ktoré však v čase zaistenia známe neboli, rovnako ako môže príslušný orgán zistiť také skutočnosti, ktoré pôvodne neprípustne sa javiace vyhostenie umožnia. Opačný výklad, teda že zaistenie je prípustné len u cudzinca, u ktorého je ihneď v okamihu zaistenia bez ďalšieho zjavné, že ho je ihneď možné vyhostiť, by vlastne robil zaistenie na účely konania o vyhostení podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru neprípustným, čo výslovne odporuje zneniu tohto ustanovenia.

7.3 Z hľadiska posúdenia vzťahu konania o žiadosti o udelenie azylu podľa zákona o azyle a konania o vyhostenie podľa zákona o pobyte cudzincov je tak kľúčovým výklad spojenia „proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie“ použitého v čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru. Naopak, pojem „konanie o vyhostení“ podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru je podľa názoru ústavného súdu a v súlade s praxou samotného ESĽP potrebné chápať autonómne (porov. k iným pojmom čl. 5 ods. 1 dohovoru napríklad Charin proti Rusku, sťažnosť č. 37345/03, rozsudok z 3. februára 2011, ods. 34 a 37) ako súbor takých úkonov orgánov štátu, ktoré sú podľa vnútroštátneho práva potrebné na to, aby skutočne došlo k realizácii vyhostenia dotknutej osoby, teda jeho fyzickému odovzdaniu alebo odoslaniu do

iného štátu. Z pohľadu dohovoru nemusí ísť nevyhnutne o konanie len jedného orgánu štátu, resp. len jednej sústavy orgánov, ale môže ísť aj o viacero vzájomne previazaných konaní, na konci ktorých stojí konečný úkon vyhostenia dotknutej osoby. Podľa názoru ústavného súdu tak za takéto konanie, teda za súčasť „konania o vyhostení“ na účely čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru možno a treba považovať aj konanie o žiadosti osoby, o ktorej vyhostenie ide, o udelenie azylu, ak takáto osoba takúto žiadosť podala. V tomto zmysle i ESĽP vo svojej judikatúre uznáva za prípustné zaistenie i za situácie, že cudzinec požiadal v príslušnom štáte o azyl, na čas vybavenia jeho azylovej žiadosti a obdobie konania o tejto žiadosti považuje za obdobie, kedy „prebieha konanie o vyhostení“ v zmysle čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru (porov. už citované rozhodnutie Saadi proti Spojenému kráľovstvu, ods. 65, ale napríklad i Gündogu proti Rakúsku, sťažnosť č. 33052/96, rozhodnutie Európskej komisie pre ľudské práva zo 6. marca 1997, časť „The Law“, ods. 4, alebo Longa Yonkeu proti Litve, sťažnosť č. 57229/09, rozsudok z 15. novembra 2011, ods. 123), za predpokladu, že sú dodržané ostatné podmienky, najmä zákonnosť, nearbitrárnosť a primeraná dĺžka zaistenia.

8. Ústavný súd preto nemôže akceptovať názor sťažovateľa, že ustanovenie § 22 ods. 1 zákona o azyle bráni reálnemu vyhosteniu sťažovateľa do tej miery, že by jeho zaistenie nemohlo byť považované za vykonané v konaní o vyhostenie, teda na účel umožnený v čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru. Citované ustanovenie zákona o azyle totiž bráni vyhosteniu len počas konania o udelenie azylu, po skončení tohto konania (ak nedôjde k udeleniu azylu) však táto ochrana žiadateľa o azyl zaniká a žiadateľ sa principiálne stáva administratívne vyhostiteľným. Ako však už bolo uvedené, možno konanie o žiadosti o udelenie azylu považovať na účely čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru za súčasť prebiehajúceho konania o vyhostenie, nie za jeho prekážku. To platí o to viac, že podľa názoru ústavného súdu možno rozumne predpokladať, že cudzinec, ktorému hrozí vyhostenie, spravidla požiada o udelenie azylu, aby svoje vyhostenie oddialil.

Napokon, účelom ustanovenia § 22 ods. 1 zákona o azyle je podľa názoru ústavného súdu aj zabrániť kriminalizácii žiadateľov o azyl z hľadiska zákona o pobyte cudzincov, teda zabrániť tomu, aby ich pobyt na území Slovenskej republiky počas konania o žiadosti

o udelenie azylu bol spätne hodnotený ako neoprávnený pobyt s následkom príslušných sankcií podľa zákona o pobyte cudzincov.

9. Zaisteniu osoby, ktorá podala žiadosť o azyl, nebráni ani žiadne iné ustanovenie zákona o pobyte cudzincov. Naopak, ustanovenie § 62 ods. 1 písm. a) tohto zákona predpokladá výslovne zaistenie na účely výkonu administratívneho vyhostenia, a to bez ohľadu na to, či zaistený cudzinec je v čase zaistenia (dočasne) oprávnený zdržiavať sa na území Slovenskej republiky z dôvodu podania žiadosti o udelenie azylu. Citované ustanovenie podľa ústavného súdu poskytuje dostatočný zákonný základ pre zaistenie cudzinca aj počas konania o azyle. To, samozrejme, neznamená, že pri jeho výklade a aplikácii netreba dbať na hranice vymedzené už citovanou judikatúrou EŠLP a aplikovať ňou určené kritériá, najmä kritérium nearbitrárnosti a primeranej dĺžky (pozri predchádzajúce body 7.1 a 7.2). Tieto však samy osebe bez ďalšieho nespochybňujú spôsobilosť ustanovenia § 62 ods. 1 písm. a) zákona o pobyte cudzincov slúžiť ako zákonný základ zaistenia cudzinca aj v čase konania o udelenie azylu.

V prospech tohto výkladu podľa názoru ústavného súdu hovorí i ustanovenie § 62 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov, ktoré ustanovuje, že podanie vyhlásenia podľa zákona o azyle (teda okrem iného podania žiadosti o udelenie azylu) nie je dôvodom na prepustenie zaisteného cudzinca. Ústavný súd nemôže prisvedčiť výkladu sťažovateľa, že toto ustanovenie len umožňuje pokračovanie v zaistení osoby, ktorá v zaistení požiadala o udelenie azylu. I keď by možno doslovné znenie takémuto výkladu nasvedčovalo, vytváral by tento výklad podľa názoru ústavného súdu bezdôvodnú nerovnosť medzi tými žiadateľmi o azyl, ktorí svoju žiadosť podali až po zaistení (a ktorí by podľa výkladu zastávaného sťažovateľom mohli byť naďalej držaní v zaistení, hoci by u nich zjavne existovali rovnaké prekážky vyhostenia, ako sťažovateľ vidí vo svojom prípade), na strane jednej, a tými žiadateľmi, ktorí o azyl požiadali pred svojím zaistením (a ktorých by podľa sťažovateľa zaistiť vôbec nebolo možné, hoci by u nich neexistovali žiadne prekážky vyhostenia, ba dokonca, hoci by – ako u sťažovateľa – voči nim bolo o vyhostení právoplatne rozhodnuté).

10. Ústavný súd – uvedomujúc si hodnotu osobnej slobody – samozrejme, nechápe už citované ustanovenie zákona o pobyte cudzincov ako „blanko splnomocnenie“ pre cudzineckú políciu na zaisťovanie ktoréhokoľvek žiadateľa o azyl, u ktorého to vzhľadom na jeho administratívne vyhostenie prichádza do úvahy.

10.1 V zhode s už citovanou judikatúrou ESLP (porov. Chachal proti Spojenému kráľovstvu, ods. 118, Saadi proti Spojenému kráľovstvu, ods. 66) i ústavný súd vychádza z toho, že takéto zaistenie musí byť vždy zbavené arbitrárnosti. Pri posudzovaní, či zaistenie je arbitrárne alebo nie, je potrebné orientovať sa podľa kritérií vymedzených najmä judikatúrou ESLP. Podľa uvedenej judikatúry (porov. Saadi proti Spojenému kráľovstvu, ods. 67 a nasl.) sa za arbitrárne na účely čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru považuje také zbavenie slobody, kde v postupe správnych alebo súdnych orgánov, ktoré o zaistení rozhodujú, je prítomný prvok zlomyseľnosti, teda nedostatku dobromyseľnosti vo vzťahu k účelu zaistenia. To podľa názoru ústavného súdu znamená, že správny orgán rozhodujúci o zaistení je povinný pri svojom rozhodovaní zaoberať sa a vziať do úvahy individuálne okolnosti týkajúce sa daného prípadu žiadateľa a musí v takto zistených okolnostiach dospieť k záveru, že skutočne môže dôjsť k naplneniu účelu, ktorému má administratívne zaistenie slúžiť, teda niektorému z dôvodov uvedených v § 62 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov. To znamená, že správny orgán je pri rozhodovaní o zaistení cudzinca podľa tohto ustanovenia povinný prihliadať i na prekážky výkonu administratívneho vyhostenia, trestu vyhostenia, prevozu alebo vrátenia cudzinca, pokiaľ sú také prekážky v čase rozhodovania o zaistení zrejmé alebo sú správne orgánu známe, alebo vyšli v konaní najavo. V takej situácii je v zmysle § 40 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov povinnosťou správneho orgánu predbežne posúdiť, či ním zistené alebo najavo vyjdené skutočnosti zakladajú takúto prekážku a či je výkon administratívneho vyhostenia, trestu vyhostenia, prevozu alebo vrátenia aspoň potenciálne možný (porov. zhodne i uznesenie českého Najvyššieho správneho súdu č. k. 7 As 79/2010-150 z 23. novembra 2011).

10.2 Osobitne táto povinnosť zaťažuje správne orgány i súdy v prípadoch, keď sa rozhoduje o zaistení osoby, ktorá je súčasne žiadateľom o azyl. I keď už citované ustanovenie § 62 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov ustanovuje, že podanie žiadosti

o udelenie azylu nebráni zaisteniu cudzinca, zároveň § 24 ods. 1 zákona o azyle ustanovuje, že ten, komu bol udelený azyl, má právo na pobyt na území Slovenskej republiky ako cudzinec s trvalým pobytom. Veľká pravdepodobnosť udelenia azylu (napríklad zjavné prenasledovanie cudzinca z politických, rasových, náboženských dôvodov), ktorá by bola zrejmá už v okamihu rozhodovania o zaistení cudzinca, by tak podľa názoru ústavného súdu mohla predstavovať prekážku zaistenia cudzinca na účely výkonu administratívneho vyhostenia. U takého cudzinca by totiž možnosť administratívneho vyhostenia bola veľmi obmedzená, pretože jeho pobyt na území Slovenskej republiky počas konania o udelenie azylu by bol oprávnený na základe § 22 zákona o azyle a po udelení azylu na základe § 24 ods. 1 tohto zákona. Zaistenie takého cudzinca by tak v skutočnosti nemohlo byť považované za vykonané „v rámci konania o vyhostenie“, pretože k vyhosteniu by reálne nemohlo dôjsť. Takéto zaistenie by tak v skutočnosti predstavovalo protiprávne zbavenie osobnej slobody, ktoré by nebolo kryté druhou alternatívou ustanovenia čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru, ale naopak, bolo by s ním v rozpore.

11. Ústavný súd v dôsledku toho preskúmal, či rozhodnutia cudzineckej polície a rozsudky krajského súdu a najvyššieho súdu netrpia arbitrárnosťou v už uvedenom zmysle, čo im v podstate vytýkal i sťažovateľ.

11.1 Krajskému súdu i najvyššiemu súdu možno síce vytknúť určitú úspornosť vo vyjadrovaní k dôvodom zaistenia a námietkam sťažovateľa v tomto smere. Napriek tomu však samotné odôvodnenie oboch rozsudkov (č. k. 32 Sp 42/2009-110 zo 14. februára 2011 i sp. zn. 1 Sža 19/2011 z 24. mája 2011, pozri body 2.3 a 2.4) podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať za arbitrárne. Naopak, z dôvodov oboch rozsudkov jednoznačne vyplýva, že súdy dostatočne zvažili okolnosť, či sťažovateľ bude po skončení azylového konania z územia Slovenskej republiky vyhostiteľný, keď sa zaoberali okolnosťami ostatnej sťažovateľovej žiadosti o azyl, o ktorej bolo konanie zastavené rozhodnutím migračného úradu z 20. októbra 2009. Záveru oboch súdov, že sťažovateľova žiadosť o azyl je účelová s cieľom vyhnúť sa administratívne vyhosteniu, nemožno vzhľadom na objektívne okolnosti (osemnásobná žiadosť založená na v podstate veľmi podobných dôvodoch a existencia neprávoplatného, ale predsa vykonateľného rozhodnutia migračného úradu z 20. októbra 2009 o zastavení konania o poslednej sťažovateľovej žiadosti o azyl), na ktoré

oba súdy vo svojich rozsudkoch zrozumiteľne odkázali, podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska nič vytknúť.

11.2 Len na dôvažok ústavný súd dopĺňa, že nemožno súhlasiť s paušálnym a inak bližšie neodôvodneným záverom sťažovateľa, že pre závery v prerokúvanej veci je nepodstatné ustanovenie § 19 ods. 3 zákona o azyle, podľa ktorého rozklad proti rozhodnutiu migračného úradu o zastavení konania o udelenie azylu nemá odkladný účinok. Nemožno síce dať za pravdu tvrdeniu najvyššieho súdu, že s námietkou sťažovateľa týkajúcou sa tohto ustanovenia sa vyrovnal (pozri bod 4.1 tohto nálezu), pretože stať odôvodnenia rozsudku sp. zn. 1 Sža 19/2011, ktorú najvyšší súd citoval, sa týka zhrnutia dovtedajšieho priebehu konania, nie vlastného právneho posúdenia veci najvyšším súdom. Napriek tomu však podľa názoru ústavného súdu možno dospieť k záveru, že skutočným zmyslom uvedeného ustanovenia § 19 ods. 3 zákona o azyle je to, aby napriek plynutiu lehoty na podanie rozkladu, resp. podanému rozkladu, nastúpili účinky rozhodnutia o zastavení konania o žiadosti o azyl a pominuli účinky spojené s prebiehajúcim konaním o nej, najmä účinok ustanovenia § 22 ods. 1 zákona o azyle o tom, že žiadateľ je počas konania o azyle oprávnený zdržiavať sa na území Slovenskej republiky. Preto už samotná okolnosť, že rozhodnutie cudzineckej polície o zaistení sťažovateľa bolo vydané až 6. novembra 2009, teda v čase, keď rozhodnutie migračného úradu z 20. októbra 2009 bolo (bez odkladného účinku rozkladu) vykonateľné, by postačovala na rozptýlenie námietok vznášaných sťažovateľom týkajúcich sa neprípustnosti zaistenia sťažovateľa ako žiadateľa o azyl. Avšak vzhľadom na to, že najvyšší súd svoj rozsudok sp. zn. 1 Sža 19/2011 z 24. mája 2011 nezaložil na tomto dôvode, nepovažoval ho ani ústavný súd za nosný dôvod svojej argumentácie, hoci by tento dôvod sám osebe bol na to spôsobilý.

11.3 Hoci sa sťažovateľ vo svojej sťažnosti nedovoľával výslovne práva Európskej únie, ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že Súdny dvor Európskej únie v rozsudku z 30. mája 2013 vo veci C-534/11, Mehmet Arslan proti Policii ČR, Krajskému ředitelství policie Ústeckého kraje, odboru cizinecké policie, vyslovil, že smernica Rady 2003/9/ES z 27. januára 2003, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl, a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu príslušníkov tretích

krajín, ktorí sa neoprávnenne zdržiavajú na ich území, „nebránia tomu, aby bol štátny príslušník tretej krajiny, ktorý po svojom zaistení... podal žiadosť o medzinárodnú ochranu v zmysle smernice 2005/85, ponechaný v zaistení na základe ustanovenia vnútroštátneho práva, ak sa po individuálnom posúdení všetkých relevantných okolností ukáže, že táto žiadosť bola podaná iba s cieľom oddialiť alebo zmariť výkon rozhodnutia o návrate a že pokračovanie zaistenia je objektívne nevyhnutné na to, aby sa dotknutá osoba nemohla definitívne vyhnúť svojmu návratu“.

12. Ústavný súd preto uzatvára, že v prerokúvanej veci bol sťažovateľ zbavený osobnej slobody na účel ustanovený v čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru, a to v rámci prebiehajúceho konania o administratívne vyhostenie, ktoré nebolo nevykonateľné, že cudzinecká polícia, ako aj krajský súd a najvyšší súd postupovali zákonne a ich postup nebolo možné považovať za arbitrárny, teda nesúci prvky nedobromyseľného postupu voči sťažovateľovi. Za týchto okolností ústavný súd nemohol vyhovieť sťažnosti sťažovateľa v časti, v ktorej namietal, že rozsudkom najvyššieho súdu, ktorý potvrdil rozsudok krajského súdu a rozhodnutie cudzineckej polície, došlo k porušeniu čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru (bod 3 výroku).

13. V záujme predídenia prípadným dezinterpretáciám tohto nálezu v praxi cudzineckej polície alebo všeobecných súdov ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že vzhľadom na okolnosti prerokúvanej veci sa nezaoberal početnými právnymi i politickými dokumentmi, ktoré zakazujú, prípadne neodporúčajú štátom, aby bola obmedzovaná osobná sloboda žiadateľov o azyl len z toho dôvodu, že na účely žiadosti o azyl neoprávnenne pricestovali do daného štátu [porov. napríklad čl. 31 Dohovoru o právnom postavení utečencov č. 319/1996 Z. z., odporúčanie Rady ministrov Rady Európy Rec. (2003) 5], na ktoré vo svojej judikatúre reagoval i ESLP (porov. už citovaný Saadi proti Spojenému kráľovstvu, ods. 33 až 35, 37, ods. 61 a nasl., najmä ods. 65, a ods. 71 až 74). V prerokúvanej veci totiž sťažovateľ nebol zaistený len preto, že na územie Slovenskej republiky vstúpil neoprávnenne na účely získania azylu, ale na základe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia, ktorým mu bol uložený zákaz pobytu na území Slovenskej republiky na obdobie do 7. októbra 2010 potom, čo jeho viaceré žiadosti o azyl boli zamietnuté alebo konanie o nich bolo zastavené a čo sa dopustil viacnásobnej trestnej

činnosti. Z uvedeného dôvodu nie je sťažovateľov prípad ani porovnateľný s prípadom, o ktorom rozhodoval český Najvyšší správny súd pod sp. zn. 1 As 12/2009 (citovaný v náleze sp. zn. II. ÚS 264/09), v ktorom bola nemožnosť vyhostenia odôvodnená práve ochranou zaručenou v čl. 31 Dohovoru o právnom postavení utečencov.

14. Ústavný súd sa ďalej nezaoberal otázkou, aký vplyv mala na súlad s čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru tá okolnosť, že účel sťažovateľovho zaistenia, ktorým bol výkon administratívneho vyhostenia, nebol vôbec realizovaný. Ako vyplýva zo spisov cudzineckej polície, sťažovateľa sa totiž počas celého obdobia zaistenia nepodarilo riadne stotožniť do tej miery, aby mu mohli byť vystavené cestovné doklady, keď dopyty diplomatickou a medzinárodnou cestou zostali bez pozitívnej odozvy. Sťažovateľ však túto námietku v ústavnej sťažnosti neuplatnil, čo ústavnému súdu znemožnilo sa týmito otázkami zaoberať.

K namietanému porušeniu čl. 5 ods. 4 dohovoru

15. Ustanovenie čl. 5 ods. 4 dohovoru zaručuje každému, kto bol pozbavený slobody, právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Európsky súd pre ľudské práva vo svojej konštantnej judikatúre (z posledného obdobia porov. Jefimova proti Rusku, sťažnosť č. 39786/09, rozsudok z 19. februára 2013, ods. 287, 288 a 293, podobne Savriddin Džurajev proti Rusku, sťažnosť č. 71386/10, rozsudok z 25. apríla 2013, ods. 224 a 225) zdôrazňuje, že hoci počet dní, počas ktorých príslušné konanie trvalo, je prvkom dôležitým, sám osebe však nie je rozhodujúcim pri posudzovaní, či bolo rozhodnutie vydané s požadovanou rýchlosťou. Do úvahy sa, naopak, berie starostlivosť, ktorú príslušné orgány preukázali, priesťahy, ktoré možno pričítať na vrub sťažovateľovi, a iné faktory, ktoré majú za následok priesťahy, za ktoré štát nemôže zodpovedať. Či bolo rešpektované právo na urýchlené rozhodnutie, možno preto určiť len vo svetle okolností každej jednotlivéj veci.

Pokiaľ ide o viacínštančné konania, EŠLP zdôrazňuje, že dohovor nevyžaduje od členských štátov, aby v konaní o posudzovanie zákonnosti obmedzenia osobnej slobody

zriadili druhú inštanciu. Avšak tam, kde vnútroštátne právo poskytuje možnosť opravného prostriedku, orgán, ktorý o ňom má rozhodovať, je povinný taktiež postupovať v súlade s čl. 5 ods. 4 dohovoru, napríklad aj pokiaľ ide o požiadavku na rýchlosť konania. Vzhľadom na to treba pri skúmaní súladu s uvedenou požiadavkou posudzovať konanie na viacerých inštanciách komplexne. Zároveň treba požiadavku „urýchlenosti“ vo vzťahu k odvolaciemu súdu posudzovať menej prísne.

Nadväzujúc na uvedenú judikatúru k čl. 5 ods. 4 dohovoru, už ústavný súd vo svojej judikatúre vyslovil, že požiadavke neodkladnosti rozhodovania nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (porov. III. ÚS 255/03, č. 6/2004 Zb. ÚS). Na účely tohto ustanovenia je pritom rozhodujúce obdobie od predloženia veci súdu do verejného vyhlásenia jeho rozhodnutia, a ak sa rozhodnutie verejne nevyhlasuje, do doručenia písomného vyhotovenia (porov. napr. Osváthová proti Slovensku, sťažnosť č. 15684/05, rozsudok z 21. decembra 2010, ods. 71).

16. Vychádzajúc z uvedených východísk, preskúmal ústavný súd postup krajského súdu i okresného súdu najskôr z hľadiska absolútnej dĺžky konania a následne z hľadiska existencie osobitných okolností, ktoré by mali vplyv na záver o porušení čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom oboch súdov.

16.1 Celková dĺžka konania od 23. novembra 2009 do 24. mája 2011 (vyhlásenie konečného rozsudku najvyššieho súdu) predstavuje 18 mesiacov. Takéto obdobie je podľa názoru ústavného súdu tak očividne excesívne, že možno bez ďalšieho urobiť záver o porušení práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti zbavenia osobnej slobody podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru. O celkovej neefektívnosti takto dlhej procedúry svedčí fakt, že sťažovateľ bol už po prvej tretine konania prepustený zo zaistenia bez toho, aby vôbec vedel, či jeho zaistenie je zákonné, a o jeho zákonnosti bolo rozhodnuté až po viac ako roku od jeho prepustenia. Oneskorené posúdenie zákonnosti zbavenia osobnej slobody prichádzajúce po viac než roku potom, čo už bolo obmedzenie osobnej slobody ukončené,

však má ten istý efekt, ako keby dotknutá osoba nemala žiadnu súdnu ochranu proti takému obmedzeniu.

Vzhľadom na to, že vo veci konali viaceré inštancie, zaoberal sa ústavný súd v ďalšom rozložení zodpovednosti za spôsobené priet'ahy medzi ne.

16.2 Krajský súd vo veci konal celkovo trikrát, takže mu možno pričítať na vrub prvýkrát obdobie od 23. novembra 2009 (doručenie opravného prostriedku sťažovateľa) do 2. marca 2010 (vypravenie spisu na najvyšší súd), druhýkrát od 11. mája 2010 (vrátenie spisu z najvyššieho súdu) do 9. augusta 2010 (opätovné predloženie spisu najvyššiemu súdu) a tretíkrát od 23. decembra 2010 (vrátenie spisu z najvyššieho súdu) do 30. marca 2011 (opätovné predloženie spisu). Celková dĺžka konania na krajskom súde do vyhlásenia prvého rozsudku 7. januára 2010 tak predstavuje približne šesť týždňov a ďalších sedem týždňov pripadá na následné administratívne úkony súvisiace s doručením rozsudku a predložením odvolania. Po zrušení prvého rozsudku a vrátení spisu trvalo krajskému súdu približne mesiac, než 14. júna 2010 vyhlásil nový rozsudok, a ďalších osem týždňov trvali úkony súvisiace s doručením rozsudku a predložením odvolania. Do tretice trvalo krajskému súdu vyhlásenie rozsudku po vrátení spisu približne sedem týždňov, než 14. februára 2011 vyhlásil ďalší rozsudok, a ďalších šesť týždňov trvali úkony spojené s jeho doručením a predložením spisu najvyššiemu súdu.

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že krajský súd ani v jednom prípade nebol schopný zachovať aspoň približne dvoj, resp. nanajvýš trojtýždňovú lehotu, v ktorej by svoj rozsudok aspoň vyhlásil. Tým však podľa citovanej judikatúry ústavného súdu a ESLP nemožno jeho konanie považovať za „urýchlené“ v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru. Ďalšie predĺženie konania spôsobili následné administratívne úkony krajského súdu spojené s doručovaním rozsudku a predkladaním spisu na odvolanie najvyššiemu súdu. Preto bolo vyslovené porušenie uvedeného práva sťažovateľa postupom krajského súdu (bod 1 výroku).

16.3 Ústavný súd si je vedomý svojho postavenia nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti [čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)] a toho, že je

predovšetkým úlohou predsedu súdu ako orgánu správy a riadenia súdu dohliadať na efektívnosť práce a plynulosť vybavovania agendy [§ 42 ods. 2 a § 53 ods. 1 písm. a), b) a f) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov]. Napriek tomu však ústavný súd považuje za potrebné upozorniť krajský súd na niektoré nedostatky v jeho postupe, ktoré mali za následok porušenie práva sťažovateľa zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru v prerokúvanej veci. Zároveň možno na tomto mieste odpovedať aj na niektoré argumenty uvedené v stanovisku krajského súdu. Patrí sa však na tomto mieste pripomenúť, že mnohé z týchto nedostatkov už boli krajskému súdu vytknuté v skorších nálezoch ústavného súdu (napríklad I. ÚS 6/07, č. 24/2008 Zb. ÚS).

a) Ústavný súd nepovažuje za efektívny a požiadavku urýchlenosti zohľadňujúci postup krajského súdu, ktorý po podaní opravného prostriedku proti rozhodnutiu cudzineckej polície najskôr vyzýva cudzineckú políciu na vyjadrenie k nemu a predloženie spisov a následne nariaďuje pojednávanie. Takýto pevne určený postup nevyplýva ani z ustanovení § 250d, § 250e alebo § 250q OSP, ani z iných jeho ustanovení. Podľa názoru ústavného súdu tak nie je vylúčené a z hľadiska požiadavky rýchlosti podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru aj vyhovujúcejšie, aby súd nariadil pojednávanie ihneď po podaní opravného prostriedku a doručil opravný prostriedok cudzineckej polícii na vyjadrenie a výzvu na predloženie spisov už spoločne s predvolaním na pojednávanie. V tejto súvislosti možno upriamiť pozornosť krajského súdu na to, že v zmysle § 51 OSP možno v nalievavých prípadoch predvolať na pojednávanie telefaxom alebo telefonicky, nielen písomne.

b) Ustanovenia § 250d, § 250e, § 250q ani ustanovenie § 209a ods. 1 OSP neurčujú účastníkom konania zákonné lehoty na vykonanie tam uvedených úkonov, ale ponechávajú ich určenie na úvahu súdu (zhodne aj § 55 prvá veta OSP). Bolo preto úlohou krajského súdu, aby pri určovaní lehôt na vyjadrenie a predloženie spisov cudzineckej polície i vyjadrenie k odvolaniu zohľadňoval požiadavku urýchlenosti konania. Pätnásť, resp. desaťdňové lehoty, ktoré v prerokúvanej veci krajský súd poskytol, sa ústavnému súdu javia ako pomerne veľkorysé, a to pri zohľadnení faktu, že cudzinecká polícia je odborným správnym orgánom, zameraným na agendu pobytu cudzincov a azylu, takže si je vedomá požiadavky urýchleného konania a bude schopná reagovať aj v lehotách podstatne kratších.

Napokon, nová právna úprava (§ 250sa OSP) účinná od 1. mája 2013 počíta v tejto súvislosti so sedem, resp. trojdňovými lehotami, ktoré bude súd povinný rešpektovať.

16.4 Najvyšší súd vo veci konal takisto trikrát, takže mu možno pričítať na vrub prvýkrát obdobie od 11. marca 2010 (doručenie spisu najvyššiemu súdu) do 11. mája 2010 (vrátenie spisu krajskému súdu), druhýkrát od 18. augusta 2010 (doručenie spisu najvyššiemu súdu) do 23. decembra 2010 (vrátenie spisu krajskému súdu) a tretíkrát od 6. apríla 2011 (doručenie spisu najvyššiemu súdu) do 24. mája 2011 (vyhlásenie rozsudku). Celková dĺžka konania na najvyššom súde o prvom odvolaní tak predstavuje približne dva mesiace, o druhom odvolaní takmer štyri mesiace a o treťom (poslednom) odvolaní približne šesť týždňov. Ústavný súd pritom v prípade prvého a druhého odvolania nezohľadňoval len dĺžku konania do vyhlásenia (zrušovacích) uznesení najvyššieho súdu, keďže takéto rozhodnutia nemožno považovať za rozhodnutie o zákonnosti obmedzenia osobnej slobody v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že najvyšší súd bol schopný zachovať približne šesťtýždňovú lehotu na rozhodnutie len v prípade posledného odvolania, v prípade prvého a druhého však dĺžku konania na najvyššom súde v žiadnom prípade nemožno považovať za primeranú a jeho konanie tak nemožno považovať za „urýchlené“ v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru. Na druhej strane však podľa názoru ústavného súdu nemožno šesťtýždňové trvanie konania o poslednom odvolaní považovať za akceptovateľné práve preto, že najvyšší súd vo veci rozhodoval už tretíkrát a, že celková dĺžka konania už zreteľne presahovala jeden rok. Preto bolo vyslovené porušenie práva sťažovateľa zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom najvyššieho súdu vo všetkých troch konaniach (bod 1 výroku).

16.5 Ešte podstatnejší než vlastná dĺžka konania pred najvyšším súdom je vplyv najvyššieho súdu na celkovú dĺžku konania.

a) Je zrejmé, že v podstate celé konanie od 4. mája 2010 (a potom opätovne od 7. decembra 2010) je dôsledkom toho, že najvyšší súd na odvolanie sťažovateľa nevybavil vec meritórne, ale vždy len zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V oboch prípadoch tak urobil napriek tomu, že sťažovateľ vo svojom odvolaní

takéto rozhodnutie nenavrhol, ale domáhal sa vždy len zmeny rozsudku krajského súdu v zmysle zrušenia rozhodnutia cudzineckej polície. Postup najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu z pohľadu čl. 5 ods. 4 dohovoru neakceptovateľný.

b) Účelom záruk v ustanovení čl. 5 ods. 4 dohovoru je nechať preskúmať zákonnosť zbavenia osobnej slobody a v prípade jeho nezákonnosti nariadiť prepustenie. Je zrejmé, že toto preskúmanie je zmysluplné a efektívne len vtedy, keď je dostupné v primeranej lehote, čo je v skratke vyjadrené v populárnej formule *ESLP justice delayed – justice denied* (neskorá spravodlivosť – žiadna spravodlivosť). Na druhej strane je samozrejmé, že i v konaní podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru sa účastníkom garantujú určité minimálne štandardy konania, v ktorom sa zákonnosť zbavenia osobnej slobody skúma (pozri prehľad u Kmeca, J., v diele Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář.* Praha : C. H. Beck, 2012, s. 540 a nasl.). Úlohou konajúcich súdov je však v prvom rade zabezpečiť rovnováhu medzi týmito právami (porov. napr. III. ÚS 239/06, č. 62/2006 Zb. ÚS). Uvedomujúc si hodnotu osobnej slobody jednotlivca, už ústavný súd vo svojej judikatúre zdôraznil, že následky procesnej vady nesprávneho zloženia senátu konajúceho súdu nemôžu ísť na úkor základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 5 ústavy (I. ÚS 217/05, č. 30/2006 Zb. ÚS). To isté podľa názoru ústavného súdu platí aj v prípade iných procesných vád. S určitou dávkou nadsádzky totiž možno predpokladať, že ten, kto je zbavený osobnej slobody, len ťažko ocení úzkostlivú starostlivosť súdu o jeho procesné práva, ak dôsledkom tejto starostlivosti je len predĺženie stavu jeho neslobody.

Najvyšší súd vo svojich uzneseniach zo 4. mája 2010 i 7. decembra 2010 dospel k záveru, že napadnuté rozsudky krajského súdu nedostatočne reagovali na námietky sťažovateľa, pričom sa odvolal aj na judikatúru ústavného súdu (IV. ÚS 378/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06, IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05). Jej interpretácia najvyšším súdom však bola podľa ústavného súdu nesprávna a najmä s ohľadom na predmet konania, ktorým bola osobná sloboda sťažovateľa, úplne zjavne neprimeraná. Z judikatúry ústavného súdu – založenej poväčšinou na čl. 46 ods. 1 ústavy – totiž vyplýva, že je povinnosťou všeobecných súdov poskytnúť vo svojich rozhodnutiach odpovede na argumenty účastníkov. Zo žiadneho ustanovenia ústavy však nemožno vyvodiť, že by túto povinnosť

mohol splniť vždy len určitý stupeň súdnej sústavy, teda napríklad vždy len súd prvého stupňa. Naopak, pokiaľ túto povinnosť nesplnil alebo len nedostatočne splnil prvostupňový súd, v princípe postačuje, ak ju splní súd rozhodujúci o opravnom prostriedku, pokiaľ by takýto postup nebol na ujmu iných ústavných práv zaručených účastníkom konania. Najvyšší súd je v zmysle čl. 143 ods. 1 ústavy integrálnou súčasťou sústavy všeobecných súdov, ktorý ústavou nie je nijakým spôsobom obmedzený čo do rozsahu právomocí alebo spôsobu rozhodovania (napríklad tak, že by bol len kasačným súdom). V tom je jeho postavenie odlišné od ústavného súdu, ktorý má v zmysle čl. 127 ústavy v zásade len kasačnú právomoc, v dôsledku čoho nemožno spôsob rozhodovania ústavného súdu pri zistení porušenia základného práva na súdnu ochranu nedostatočným odôvodnením rozhodnutia všeobecného súdu mechanicky prenášať aj na rozhodovanie najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho, ktorému Občiansky súdny poriadok poskytuje omnoho širšiu paletu možností (najmä § 219 a § 220 OSP). Preto, ak najvyšší súd rozhoduje o opravnom prostriedku a platné procesné predpisy (čl. 143 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy) mu umožňujú meritórne rozhodnutie, teda rozhodnutie o otázke, kvôli ktorej sa žalobca (navrhovateľ) vôbec na všeobecné súdy obrátil, je podľa názoru ústavného súdu jeho povinnosťou uprednostňovať tento spôsob rozhodovania. Len meritórne rozhodnutie totiž so sebou prináša cieľ samotného súdneho konania, ktorým je odstránenie právnej neistoty, resp. – v prípade čl. 5 ods. 4 dohovoru – rozhodnutie o tom, či osobná sloboda určitej osoby bola alebo nebola obmedzená zákonne a či toto obmedzenie zostane voči nej naďalej účinné alebo nie.

c) V prerokúvanej veci podľa názoru ústavného súdu ani v jednom prípade, teda ani v prípade odvolania proti rozsudku krajského súdu zo 7. januára 2010, ani v prípade odvolania proti rozsudku zo 14. júna 2010 nebol dôvod na postup, ktorý zvolil najvyšší súd, t. j. na zrušenie týchto rozsudkov. Z odôvodnenia oboch rozsudkov nie je zrejmé, že by ich odôvodnenie trpelo takými zásadnými vadami, že by to spôsobovalo ich nepreskúmateľnosť do tej miery, aby najvyšší súd musel vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Naopak, podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd mohol sám chýbajúce odpovede na niektoré čiastkové argumenty sťažovateľa doplniť a mohol už na základe prvého odvolania proti rozsudku krajského súdu zo 7. januára 2010 rozhodnúť vo veci meritórne. Dvojnásobným

bezdôvodným zrušením rozsudku krajského súdu najvyšší súd prispel k väčšej časti zdĺhavého konania.

d) Len okrajovo ústavný súd poukazuje na doteraz, zdá sa súdnou praxou neuchopený problém, a to, aký je obsah pojmu „vrátenie veci na ďalšie konanie“ v prípadoch ako v prerokúvanej veci, keď sa zistí len nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia. Platná právna úprava (na rozdiel od napríklad § 477 Civilného súdneho poriadku č. 113/1895 r. z. účinného na území Českej republiky pred 1. januárom 1951) totiž nerozlišuje medzi zrušením rozsudku a zrušením jemu predchádzajúceho konania. Aktuálna súdna prax zjavne vychádza z toho, že pri zrušení rozsudku a vrátení veci na ďalšie konanie možno (bez ohľadu na dôvod zrušenia) nový rozsudok vyniesť len po opakovaní pojednávania. To je však minimálne otázne v tých prípadoch, kde rozsudok bol zrušený len z dôvodu „nepreskúmateľnosti“, teda nedostatočného odôvodnenia (písomne vyhotoveného) rozsudku. Je totiž možné uvažovať i tak, že v takomto prípade sa konanie vracia do štádia, v akom sa nachádzalo tesne pred vyhlásením rozsudku, teda po už prebehnuvšom pojednávaní, ktoré zrušením rozsudku nijako nie je dotknuté. Vzhľadom na nedostatok zákonnej úpravy neumožňujúcej presné rozlíšenie zrušovaných procesných úkonov alebo fázy konania by malo byť úlohou odvolacích súdov jednoznačne usmerniť (§ 226 OSP) prvostupňové súdy, či je potrebné opakovanie pojednávania, alebo postačí nové vyhlásenie a písomné vyhotovenie rozsudku.

Práve v prerokúvanej veci, v ktorej najvyšší súd ani v jednom prípade nezistil iný dôvod zrušenia rozsudkov krajského súdu než ich nepreskúmateľnosť, resp. nedostatočné odôvodnenie, mohlo aspoň takéto jednoznačné usmernenie prispieť ku skráteniu celého konania po 4. máji 2010.

d) Mieru prispenia najvyššieho súdu k celkovej dĺžke konania ústavný súd zohľadnil pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia.

Finančné zadost'učinenie

17. Keďže vyslovenie porušenia práva s'ťažovateľa na urýchlené rozhodnutie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru nie je

dostatočnou satisfakciou, ústavný súd s odkazom na ustanovenia čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) dospel k záveru, že je potrebné priznať mu aj finančné zadost'učinenie. Vychádzajúc z doterajšej judikatúry (napr. už citované II. ÚS 264/09), možno za okolností prípadu primeranú považovať sumu 2 000 €, ktorá zohľadňuje najmä výraznú dĺžku konania pred krajským súdom i najvyšším súdom (bod 2 výroku). Ústavný súd pritom v zmysle už uvedeného (bod 16.5 tohto nálezu) dospel k záveru, že túto sumu treba medzi krajský súd a najvyšší súd rozdeliť v pomere 1 : 3, teda 500 € k 1 500 €, čo síce matematicky nezodpovedá pomeru trvania konaní pred týmito súdmi, zohľadňuje to však podiel najvyššieho súdu na celkovej dĺžke konania.

Priznané finančné zadost'učinenie treba zaplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd neurčil s'ťažovateľovho advokáta za platobné miesto (analogicky k § 149 ods. 3 OSP), keďže pre taký postup platné právo neposkytuje dostatočnú oporu a ani zo splnomocnenia predloženého ústavnému súdu nevyplýva, že by právny zástupca s'ťažovateľa bol oprávnený prijímať za s'ťažovateľa iné plnenia než ustanovuje Občiansky súdny poriadok.

IV.

Záver

18. S'ťažovateľ požadoval aj priznanie náhrady trov konania takto v sume 479,75 € za dva úkony právnej služby v roku 2011, a to prevzatie zastúpenia s tarifnou odmenou 123,50 € a paušálnou náhradou výdavkov 7,41 €, spísanie s'ťažnosti s tarifnou odmenou 123,50 € a paušálnou náhradou výdavkov 7,41 € a jeden úkon právnej služby v roku 2013 – duplika k replikám najvyššieho súdu a krajského súdu s tarifnou odmenou 130,16 € a paušálnou náhradou výdavkov 7,82 €, spolu teda 399,79 €, k tomu daň z pridanej hodnoty vo výške 79,96 €.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd z dôvodov hodných osobitného zreteľa uložiť niektorému účastníkovi, aby uhradil inému účastníkovi jeho trov

konania. V súlade s ustálenou judikatúrou sa za dôvody hodné osobitné zreteľa spravidla považuje už samo vyhovenie sťažnosti. Avšak vzhľadom na to, že sťažovateľ bol úspešný len s časťou svojej sťažnosti, ktorá z právneho hľadiska predstavovala menej náročnú časť argumentácie, ústavný súd považoval za dôvodné priznať mu len úhradu polovice vynaložených trov, teda sumy 239,88 € (z toho 39,98 € je daň z pridanej hodnoty), na úhradu ktorej zaviazal najvyšší súd a krajský súd v rovnakom pomere, v akom priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie. Najvyšší súd tak uhradí sťažovateľovi časť jeho trov vo výške 159,93 € (z toho 26,66 € je daň z pridanej hodnoty) a krajský súd uhradí sťažovateľovi časť jeho trov výške 79,95 € (z toho 13,32 € je daň z pridanej hodnoty), a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet A., s. r. o. (§ 149 ods. 3 OSP v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde).

19. Ústavný súd so súhlasom oboch účastníkov upustil od verejného ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Preto bolo toto uznesenie prijaté na neverejnom zasadnutí senátu.

20. Vzhľadom na už uvedené dôvody rozhodol senát ústavného súdu tak, ako to je uvedené vo výroku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. októbra 2013